5.2.2023

HE 328/2022 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on antanut lausunnon, jonka mukaan emme kannata lausuttavana ollutta lakiesitystä valtion korvauksesta kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta johtuviin lisäkustannuksiin.

Ensimmäinen perustelumme kohdistuu Itä-Suomen yhteistyöalueen näkökulmaan. Tällä hetkellä oleva Pohjois-Karjalan laskennallinen rahoitus 798,4 M€ olisi riittävä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen tavoitteiden mukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen, mutta nykyinen siirtymätasaus leikkaa siitä 85,8 M€. Pohjois-Karjala kärsii siten kaikkein eniten voimassa olevan siirtymätasauksen leikkauksista. Näemme merkittävänä ongelma sen, että ns. edelläkävijäorganisaatioita (jollainen Pohjois-Karjala on) rankaistaan pysyvällä siirtymätasauksella. Meillä ei ole enää vastaavaa keinovalikoimaa käytettävissä talouden sopeuttamiseen, joita uusilla ns. sirpalemaakunnilla on, koska olemme jo valmiiksi toimineet vuosikaudet tarveperusteisesti tehokkaammin kuin kukaan muu Suomessa.

Lakiesityksestä 16.1.2023 pidetyssä kuulemistilaisuudessa ei pystytty kertomaan hallituksen esityksen rahoituksen toteuttamisesta muuta kuin, että se korvattaisiin valtion talousarvion rajoissa. Jos erilliskorvaus toteutettaisiin osana muuta valtion laskennallista rahoitusta, niin se vaikuttaisi kaikkien muidenkin hyvinvointialueiden rahoitukseen, kuten esimerkiksi siirtymätasauksen alarajojen muuttaminen on tekemässä.

Valmisteltu yhteispäivystysyksiköiden ylläpidosta johtuvien lisäkustannusten aiheuttama muutos saattaisi heikentää Pohjois-Karjalan asemaa entisestään, mikä ei ole hyväksyttävää.

Lisäksi jos yksi hyvinvointialue yhteistyöalueen sisällä saa lisärahoitusta olemassa olevien kustannusten lisäksi, niin tämä saattaa vaarantaa ammattitaitoisen työvoiman yhdenvertaisen saatavuuden koko Itä- ja/tai Pohjois-Suomen alueella.

Toinen perustelumme kohdistuu muiden hyvinvointialueiden näkökulmaan. Kahdelle alueelle annettava erillisrahoitus tulisi avaamaan ”Pandoran lippaan”, jonka jälkeen myös muut alueet tulisivat vaatimaan omilla perusteillaan erillisrahoituksia. Kaikkien hyvinvointialueiden siirtyvissä kustannuksia on mukana kahden viimeisen vuoden todelliset kustannukset, mikä tarkoittaa, että myös esitettävien yhteispäivystysyksiköiden ylläpidosta johtuvat kustannukset sisältyvät ko. alueiden siirtyviin kustannuksiin kaikkine erityispiirteineen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen yhtenä merkittävänä tavoitteena on hillitä kustannusten kasvua, minkä pitäisi tapahtua tuottavuutta parantamalla. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei kohtele hyvinvointialueita yhdenvertaisesti, koska pysyvän siirtymätasauksen jälkeen hyvinvointialueiden rahoitukseen jää merkittäviä eroa hyvinvointialueiden välille. Pitkään toimineilla ns. edelläkävijäorganisaatioilla ei ole enää vastaavaa keinovalikoimaa käytettävissä tuottavuuden parantamiseen kuin uusilla vuoden 2023 alussa aloittaneilla organisaatioilla. Jos lisäksi myönnetään erillisrahoitusta vanhojen, kustannusten näkökulmasta kalliiden rakenteiden ylläpitämiseksi, tämä kasvattaa epäarvoisuutta entisestään hyvinvointialueiden välillä, mikä ei ole hyväksyttävää.

Kolmas perustelumme kohdistuu valtion näkökulmaan. Nyt tehty lakiesitys osoittaa, että valtion nykyinen rahoitusjärjestelmä ei toimi riittävän hyvin. Mahdolliset muutokset hyvinvointialueiden rahoitukseen pitäisi tehdä väestön palvelutarpeisiin ja alueiden erityispiirteisiin pohjautuen rahoitusjärjestelmän osioiden toimivuutta muokkaamalla eikä ylimääräisellä erillisrahoituksella, joka tulisi avaamaan ”Pandoran lippaan”. Lyhyesti sanottuna tämä esitetty päätös tulisi rikkomaan koko rahoitusjärjestelmän, jonka erinomaisena puolena tällä hetkellä on väestön palvelutarpeisiin perustuva rahoitus.

Kuulun tällä hetkellä Maakuntien tilakeskus Oy:n hallitukseen, jonka yhtenä strategisena tavoitteena on lisätä hyvinvointialueiden kustannustehokkuutta. Yhtiön tehtävänä on tavoitella yhteistyössä valtakunnallisesti 300 miljoonan euron vuotuisia kustannussäästöjä toimitilakustannuksiin. Osana hyvinvointialuestrategiaa kunkin hyvinvointialueen on laadittava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia, jonka ensisijaisena tavoitteena on määritellä, miten ja minkälaisella palveluverkolla palvelut toteutetaan hyvinvointialueella.

Nyt esitetty erillisrahoitus tulisi vaikeuttamaan entisestään hyvinvointialueiden palvelustrategian laatimista ja sen myötä valmisteltavia palveluverkkosuunnitelmia. Myös maakuntien tilakeskus Oy:n strategisten tavoitteiden toteuttaminen vaikeutuisi olennaisesti, kun hyvinvointialueiden välille muodostuisi tehottomia lainsäädännöllä betonoituja ratkaisuja, mikä puolestaan lisäisi epäarvoisuutta hyvinvointialueiden välillä. Myös heijastevaikutuksia varsinkin naapurimaakuntiin syntyisi vääjäämättä. Mahdollinen erillisrahoitus vanhojen, kustannusten näkökulmasta kalliiden rakenteiden ylläpitämiseksi, vaikeuttaisi olennaisesti valtakunnallisen toimitilakustannusten alentamistavoitteen toteuttamista, mikä ei ole hyväksyttävää sekä Maakuntien tilakeskus Oy:n että muiden hyvinvointialueiden näkökulmasta.

Ystävällisin terveisin

Ismo Rouvinen
Talousjohtaja
puh. 013 330 4506
ismo.rouvinen@siunsote.fi

Yksikkö
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue – Siun sote
Tikkamäentie 16, M-talo, 4. krs.
80210 Joensuu